

Kamer 4. Maatschappelijk Toezicht (K4.MT)

Maatschappij visie; wie participeert in de macht?

Een samenleving wordt op allerlei manieren door allerlei actoren vormgegeven met meer of minder impact. Ieder mens, heeft de meeste invloed op zijn eigen leven en – gemiddeld genomen – de minste op de hele samenleving. Dat geldt des te sterker, als we het hebben over een steeds groter wordende samenleving; van wijk, dorp en stad naar regio, provincie, land, EU of de hele wereld. GGC is in eerste instantie gericht op Nederland en daarna op de EU zonder andere niveaus uit te sluiten.

De meest bekende en sterkst gereguleerde vorm van invloed en toezicht is die van de **overheid** als uitvoerende macht van het parlement met regering en op grond daarvan democratische legitimiteit geniet. Dus in theorie heerst het volk over het volk. Maar heerst het volk ook over de overheid of over het bedrijfsleven? Is er wel 1 volk, of meerdere fracties binnen 1 volk en heersen die alle even veel?

Visie op toezicht: naast overheid ook toezicht door maatschappelijke stakeholders

De minst gereguleerde en meest diffuse vorm is die van **maatschappelijk invloed en toezicht**. Als maatschappelijke actoren beschouwen we alle personen en organisaties buiten de overheid en het bedrijfsleven die een rol spelen of willen spelen in de manier waarop een samenleving draait; de waarden die in een samenleving tot uitdrukking worden gebracht. Meer specifiek gaat het om burgerinitiatieven, actiegroepen, NGO's (als FoodWatch) burgerorganisaties (zoals bonden van consumenten, patiënten, huizenbezitters, huurders, autorijders), maar ook kritische media; investigative journalism zoals Follow the Money, Bellingcat, Bits of Freedom dan wel programma's als Kassa of Monitor.

Algemeen perspectief: macht en moraal

We richten ons in principe niet op specifieke onderwerpen waar NGO's zich op richten zoals politieke gevangenen, corruptie, milieu, natuur of dieren. Hoe goed en effectief deze speerpunten of single issue bewegingen ook zijn, wij richten ons als GGC in deze, maar ook in andere kamers, op *algemene relaties van macht en moraal*. We richten ons daarom ook op institutionele arrangementen als klachtenprocedures en – processen (van overheid, bedrijfsleven of maatschappelijke organisaties), incidenten als katalysatoren, governance codes als collectieve stappen in maatschappelijke verantwoordelijkheid, burgerinitiatieven, het realiseren van een redelijke, een rechtvaardige audit society waarin ook burgers of burgerorganisaties als monitoring agencies fungeren.

Leidende principes

Wie deelneemt aan het maatschappelijke spel doet er goed aan kleur te bekennen. Dat kan via stemmen, deelnemen aan politieke partijen, participeren in burger initiatieven of zijn ongezoeten mening geven op Facebook, LinkedIn of op feesten en partijen. Voorzover onze waarden en principes niet al duidelijk zijn uit bovenstaande, noemen we nog eens expliciet onze leidende principes:

- *democratie*, maar ook uitgewerkt en uitgeoefend buiten de standaard democratische principes van politieke partijen, verkiezingen en volksvertegenwoordiging.
- *verbondenheid/ solidariteit*; niet alleen met gelijken en gelijkgestemden, ook niet alleen binnen Nederland maar in brede zin: verbondenheid met alle mensen, met verleden en met toekomst;
- *moraal boven markt*; een goed functionerende vrije markt is goed, maar een goed gereguleerde en een moreel goed uitwerkende macht is beter. Principes van gelijkheid en rechtvaardigheid dienen als basis beoordelings- en interventiekaders voor een samenleving en dus ook voor markten.

We zijn met deze principes volstrekt niet uniek, maar dat wil niet zeggen, dat er op deze fronten niet veel werk aan de winkel is, werk waar we onze schouders onder willen zetten, vanuit onze expertise, bekwaamheden en netwerken. GGC wil zo'n netwerk zijn dat als verbeterplatform wil fungeren.

Kamer-vragen

De vragen waar KMT zich in eerste instantie op richt zijn de volgende

- a) *Positie*. Wat is de feitelijke en mogelijke rol van maatschappelijk toezicht en governance? Wat is de positie van maatschappelijk toezicht? Waar is formeel overheidstoezicht voldoende op den waar is – aanvullend – meer of minder informeel, maatschappelijk toezicht wenselijk?
- b) *Balans*. Deelt iedereen even sterk in de vrijheid dan wel de lusten en lasten van een samenleving? Wat is het verschil tussen (eigen) belangenbehartiging en bijdragen aan een samenleving? Zijn er partijen die maatschappelijk gezien onevenredig veel invloed hebben ten gunste van zichzelf?
- c) *Stelseltoezicht*. Hebben maatschappelijke actoren naast lokale invloed ook voldoende ('just') invloed op de nationale stelsel (zoals verkeer, zorg, woningmarkt, markt, financieel stelsel)? Welke vormen kunnen participatieve samenlevings arrangementen aannemen?

Programma KMT; onderzoek, publicaties, acties en dossiers

Een deel van het onderzoek binnen de Kamer 4. Maatschappelijk Toezicht, verricht ikzelf, vaak gesteund door de collega's of bekenden. Te noemen zijn als activiteiten;

1. *gezamenlijke verantwoordelijkheid*; responsibility management op drie niveaus - boek, werk- of instructieboek, congresje 2021;
2. *theory of positive governance*; theorie, analysemodel en praktische ideologie - eerste formulering, zomer 2020;
3. *principle based consumerism*; project: voor te leggen aan EU-Europese Commissie - subsidie aanvraag najaar 2020 of voorjaar 2021;
4. *GEM2020 als ordeningsmodel* voor waarden en governance principes: Een versie ien een toelichting op dit werkmodel verschenen in het Tijdschrift Goed Bestuur en Toezicht, september 2020. www.gbt.nl. Hiermee is de scope van toepassingen niet uitgeput; zie voor een uitgebreider versie staat elders op deze site
5. *vernieuwing van toezicht* door participatie van maatschappelijke actoren. In het kader van NWO-programma vernieuwing van toezicht is een Nwo-voorstel ingebracht: T=A; toezicht is van ons allemaal! Als gehonoreerd is de uitvoering 2021-2026. Het GGC draagt graag bij aan dit project.
6. *stelseltoezicht*; projectje gestart in kader van Vide; 1 sessie gehad eind 2019; wordt mogelijk onderdeel van punt 5.

Een aantal van deze thema's (zoals 1 en 3) maakte al deel uit van het GGC-programma – zie elders op de GGC website.

Meedenken of meedoen?

Het accent is deze Kamer is enerzijds sterk op onderzoek gericht, anderzijds projecten en actie. Iedereen die enige affiniteit heeft met bovenstaande visie, vragen, principes of programma is uitgenodigd om mee te denken of mee te doen. Gewoon even aanmelden, en we kijken samen hoe we verder willen gaan binnen deze kamer, maar ook gezamenlijk met de andere Kamers of andere partijen. Een aantal nationaal relevante actoren, zoals Consumentenbond en Nationale Ombudsman is standaard uitgenodigd om te participeren.

Dick Ruimschotel, Moderator Kamer 4. Maatschappelijk Toezicht

Directeur-bestuurder GGC; dick.ruimschotel@goodgovernancecentre.org.

tevens:

- Directeur CMC/T11 Company, bureau voor strategisch en operationeel toezicht. ruimschotel@cmct11.nl.
- DGA Jobcarrousel, platform voor vrijwillige mobiliteit; www.jobcarrousel.com.